

Ι. ΠΑΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ Μ. ΑΣΙΑ

2. Η μεταβατική εποχή: Οι έριδες για το ζήτημα των εικόνων (σσ. 34-35)

ΕΠΑΝΑΛΗΘΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Τι πρέπει να γνωρίζω για το κεφάλαιο (προφορικά)!

- ❖ Τι είναι η Εικονομαχία;
- ❖ Ποιοι ήταν οι πρωτεργάτες της Εικονομαχίας;
- ❖ Ποιες ήταν οι αιτίες της Εικονομαχίας;
- ❖ Ποια τα επιχειρήματα των εικονομάχων;
- ❖ Ποια τα επιχειρήματα των Εικονολατρών;
- ❖ Πρώτη φάση της Εικονομαχίας (726 – 787)-Γεγονότα
- ❖ Τέλος πρώτης φάσης: Ζ' Οικουμενική Σύνοδος (πότε, ποιος τη συγκάλεσε, τι αποφασίστηκε)
- ❖ Δεύτερη φάση Εικονομαχίας (815 – 843)-Έναρξη, γεγονότα
- ❖ Τέλος δεύτερης φάσης: Σύνοδος Κων/πολης (πότε, ποιος τη συγκάλεσε, τι αποφασίστηκε, πότε εορτάζεται)
- ❖ Ποια η σημασία της ήττας των εικονοκλαστών;
- ❖ Ποιες οι συνέπειες της Εικονομαχίας;

Αφού μελετήσετε τις σελίδες 34-35 από το βιβλίο της «Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας», καθώς και τα αντίστοιχα φύλλα εργασίας, να απαντήσετε στα πιο κάτω:

1. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις:

Η Εικονομαχία ήταν πνευματική που συγκλόνισε το Βυζάντιο από τις αρχές του..... έως τα μέσα του.....αιώνα και συνδέθηκε στενά με το ερώτημα αν είναι σύμφωνη με τιςτης Ορθοδοξίας ή όχι ητων εικόνων.

Πρωτεργάτες της εικονομαχικής κίνησης υπήρξαν οι αυτοκράτορες..... και Οι αυτοκράτορες αυτοί είχαν δεχτεί επιδράσεις από τις..... αντιλήψεις της..... καιθρησκείας και απέρριπταν τη λατρεία των εικόνων ως εκδήλωση.....

2. Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος, βάζοντας στην κατάλληλη θέση μία από τις ακόλουθες λέξεις (τρεις λέξεις περισσεύουν):

Σύρος, Χριστός, σεισμός, Κωνσταντίνος Ε΄, Θήρα, πόλεμος, Λέων Γ΄, εικόνα, Χαλκή Πύλη

Την αφορμή για την έναρξη της Εικονομαχίας φαίνεται ότι την έδωσε ένας καταστροφικός που είχε επίκεντρο την περιοχή μεταξύ.....και Θηρασίας. Ο αυτοκράτορας.....εξαπέλυσε την πρώτη επίθεση κατά των..... Με διαταγή του ο στρατός απομάκρυνε από τη μια εικόνα του

3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

1. Οι Πρωτεργάτες της εικονομαχικής κίνησης ήταν:

- α. οι Παλασιολόγοι
- β. οι Μακεδόνες
- γ. οι Κομνηνοί
- δ. οι Ισαυροί

2. Όταν ο Λέων Γ΄ ο Ισαυρός εξαπέλυσε την πρώτη επίθεση κατά των εικόνων, ο πληθυσμός της Κωνσταντινούπολης:

- α. κατέστρεψε την εικόνα του Χριστού στη Χαλκή Πύλη των Ανακτόρων
- β. τάχθηκε με το μέρος του αυτοκράτορα
- γ. αρχικά δεν αντέδρασε
- δ. αντέδρασε με οργή

3. Η Σύνοδος της Κωνσταντινούπολης (843):

- α. αποφάσισε την απομάκρυνση των εικόνων από τις εκκλησίες
- β. αποφάσισε το κλείσιμο των μοναστηριών
- γ. καταδίκασε τη λατρεία των εικόνων
- δ. αποφάσισε την οριστική αναστήλωση των εικόνων

4. Να ταξινομήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα κατά αύξουσα χρονολογική σειρά ξεκινώντας από το παλαιότερο και αριθμώντας τα από το 1 μέχρι το 4.

- (α) Έναρξη της β' φάσης της Εικονομαχίας
- (β) Ζ' Οικουμενική Σύνοδος
- (γ) Οικουμενική Σύνοδος Κων/πολης
- (δ) Απομάκρυνση της εικόνας του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη

α	
β	
γ	
δ	

5. Να αντιστοιχίσετε τους όρους της στήλης Α΄ με τον αντίστοιχο ορθό όρο/φράση της στήλης Β΄. Προσοχή: Στη στήλη Β΄ περισσεύουν δύο (2) σημεία.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Λεών Γ' Ισαυρος	(α) Εικονόφιλος
2. Αυγούστα Θεοδώρα	(β) Έναρξη της α' φάσης της Εικονομαχίας
3. Κωνσταντίνος Ε'	(γ) Υπερασπίστηκε τις εικόνες
4. Ιωάννης Δαμασκηνός	(δ) Σύνοδος Ιέρειας
5. Λέων Ε' Αρμένιος	(ε) Έναρξη της β' φάσης της Εικονομαχίας
6. Εικονομάχος	(στ) Έκλεισε μοναστήρια
7. Ειρήνη Αθηναία	(ζ) Εικονοκλάστης
8. Εικονολάτρης	(η) Σύνοδος Κωνσταντινούπολης (843)
	(θ) Ζ' Οικουμενική Σύνοδος
	(ι) Γ' Οικουμενική Σύνοδος

1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

6. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα από κάθε πρόταση:

1. Οι Ισαυροι εννόησαν τους γειτονικούς με το Ισλάμ πληθυσμούς της Μ. Ασίας.....
2. Η πρώτη φάση της Εικονομαχίας άρχισε με την απομάκρυνση της εικόνας του Χριστού από την Αγιά Σοφιά.....
3. Οι Εικονόφιλοι δεν τιμωρήθηκαν από τους Ισαύρους.....
4. Ο Ιωάννης Δαμασκηνός υπερασπίστηκε τους Εικονολάτρες.....
5. Ο Κωνσταντίνος Ε' στράφηκε εναντίον των μοναχών και των μοναστηριών.....
6. Η πρώτη φάση της Εικονομαχίας τερματίστηκε με τη ΣΤ' Οικουμενική Σύνοδο.....
7. Ο Λέων ο Ε' απέδωσε στην Εικονομαχία τις ήττες των Βυζαντινών από τους εχθρούς τους.....

8. Η δεύτερη φάση της Εικονομαχίας είχε την ίδια ένταση με την πρώτη φάση.....
9. Και οι δύο φάσεις της Εικονομαχίας τερματίστηκαν από μία αυτοκράτειρα.....
10. Κατά τη διάρκεια της Εικονομαχίας η Εκκλησία της Ρώμης βοήθησε το Βυζάντιο.....
11. Η Εκκλησία της Ρώμης συμφωνούσε απολύτως με τα μέτρα που έλαβαν οι Ισχυροί κατά των εικόνων.....
12. Η Εικονομαχία είχε αρνητικές συνέπειες στις σχέσεις Βυζαντίου με τη Δύση.....
13. Στη Σύνοδο της Ιέριεας (754) ανασηλώνονται οριστικά οι εικόνες.....
14. Ένας από τους παράγοντες της Εικονομαχίας ήταν η επιθυμία των Ισαύρων να περιορίσουν την επιρροή των μοναχών.....
15. Οι Εικονοκλάστες υποστήριζαν την προσκύνηση των εικόνων.....
16. Οι Εικονομάχοι επηρεάστηκαν από την αυεικονική τεχνοτροπία του Ισλάμ.....
17. Η δεύτερη φάση της Εικονομαχίας εγκαινιάστηκε από τον Κωνσταντίνο Ε΄.....
18. Η Εικονομαχία είχε ολέθριες συνέπειες στην εξωτερική πολιτική του Βυζαντίου.....
19. Η Εικονομαχία είναι πνευματική κίνηση που έχει σχέση με τη λατρεία των εικόνων.....
20. Εικονολάτρες αυτοκράτορες ήταν ο Λέων Γ΄ και ο Κωνσταντίνος ο Ε΄.....
21. Στη διάρκεια της εικονομαχίας καταστράφηκαν πολλά έργα τέχνης.....
22. Η Εκκλησία της Ρώμης αναζήτησε στήριξη στους Φράγκους ηγεμόνες.....
23. Η αναστήλωση των εικόνων εγκαινίασε περίοδο συνεχών συγκρούσεων εκκλησίας-κράτους.....
24. Η Εικονομαχία έληξε με τη Σύνοδο του 843 υπό την Αυγούστα Θεοδώρα που προέβλεπε την αποκατάσταση και αναστήλωση των εικόνων.....
25. Επιχείρημα των Εικονολατρών ήταν ότι δεν προσκυνούν την εικόνα αυτή καθ΄ αυτή αλλά το πρόσωπο που εικονίζει.....
26. Επιχείρημα των Εικονομάχων ήταν ότι οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα, άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες.....
27. Την Κυριακή της Ορθοδοξίας γιορτάζουμε την οριστική αναστήλωση των εικόνων.....
28. Οι Εικονοκλάστες υποστήριζαν την προσκύνηση των εικόνων.....

7. Να γράψετε κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω:

Ζ' Οικουμενική Σύνοδος:

Πότε και πού:.....

Ποιος τη συγκάλεσε;.....

Αποφάσεις:

1.....

.....

2.....

.....

Σύνοδος της Κωνσταντινούπολης:

Πότε:.....

Ποιος τη συγκάλεσε;.....

Αποφάσεις:

1.....

.....

2.....

.....

Πότε εορτάζεται;.....

8. Να αναφέρετε τέσσερα (4) αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν για το βυζαντινό κράτος μετά την ήττα των εικονομάχων.

Ας μελετήσουμε λίγες πηγές...

1^η πηγή:

«Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες γινόταν όλο και πιο φανερό ότι η σωτηρία της Αυτοκρατορίας εξαρτιόταν αποκλειστικά από τους αγροτικούς πληθυσμούς του εσωτερικού της Μ. Ασίας. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η εικονομαχική πολιτική που ήταν εντελώς αντίθετη σε ό,τι θύμιζε τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και την παλιά ιδεολογία θα μπορούσε να συμφιλιώσει την Κωνσταντινούπολη με τους αγροτικούς πληθυσμούς της ανατολικής Μ. Ασίας που εξαθλιωμένοι και πάμφτωχοι αποζούσαν από τη γη που τώρα όφειλαν να υπερασπίσουν από τους επιδρομείς».

Ε. Γλόκατζη-Αρβελέρ, *Η πολιτική ιδεολογία του Βυζαντινού κράτους*, 1977, Αθήνα, σ. 34).

2^η πηγή:

«Στις αρχές του 8ου αιώνα οι «θαυματοουργές εικόνες», τα διάφορα κειμήλια της Εκκλησίας και τα λείψανα των αγίων που οι μοναχοί περιέφεραν από τόπο σε τόπο λατρεύονταν με τρόπο που δεν είχε καμιά σχέση με το περιεχόμενο και το νόημα της χριστιανικής πίστης. Η υπερβολή αυτή έκανε τους Άραβες να διακηρύχουν, πως οι χριστιανοί είναι ειδωλολάτρες και πολυθεϊστές. Ήταν μια επικίνδυνη για το Βυζάντιο προπαγάνδα. Από την άλλη τα μοναστήρια πλήθαιναν διαρκώς. Είχαν αποκτήσει μεγάλες περιουσίες από δωρεές και καθώς ήταν απαλλαγμένα από φόρους ζημίωναν την οικονομία του κράτους. Ο αριθμός των μοναχών γινόταν όλο και μεγαλύτερος και η επιρροή τους πάνω στις λαϊκές τάξεις στεκόταν εμπόδιο για κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια».

Οι ρίζες της εικονομαχίας, αφήγηση από το βιβλίο της Β΄ Γυμνασίου: «Ιστορία Φωμαϊκή και Βυζαντινή» των Λ. Τσακτοίρα, Ζ. Ορφανουδάκη, Μ. Θεοχάρη, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1999 (σ.173)

9. Αφού μελετήσετε τις πιο πάνω πηγές και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

(α) Να αναφέρετε τέσσερις (4) παράγοντες (αίτια) που προκάλεσαν την Εικονομαχία.

(β) Ποιοι ήταν οι πρωτεργάτες της Εικονομαχίας και από τι είχαν επηρεαστεί;

3^η πηγή:

Αφού παρατηρήσετε τις πιο πάνω εικόνες και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στο εξής:

10. Να αναφέρετε μία (1) συνέπεια που είχε η εικονομαχία ως προς την εξωτερική πολιτική και τρεις (3) ως προς του πολιτισμό.

4^η πηγή: Επιχειρήματα των εικονομάχων

«Οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα και άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες... Όμως δεν πρέπει να προσκυνούμε κατασκευάσματα των ανθρώπινων χεριών και κάθε είδους ομοίωμα... Πληροφόρησέ με ποιος μας κληροδότησε αυτή την παράδοση, δηλαδή να σεβόμαστε και να προσκυνούμε κατασκευάσματα χεριών, ενώ ο θεός απαγορεύει την προσκύνηση, και εγώ θα συμφωνήσω ότι αυτό είναι νόμος του θεού».

Από επιστολή του Λέοντος Γ' στον πάπα Γρηγόριο Β' (παράθεμα του σχολικού βιβλίου, σελ. 34).

5^η πηγή: Επιχειρήματα των εικονολατρών

«Προσκυνώ και σέβομαι τον Σταυρό και τη λόγχη, τον κάλαμο και το σπόγγο, με τα οποία οι θεοκτόνοι Ιουδαίοι βασάνισαν και ύβρισαν και τέλος σκότωσαν τον Κύριό μου, γιατί όλα αυτά στάθηκαν όργανο του έργου της σωτηρίας των ανθρώπων. Πώς λοιπόν να μην προσκυνήσω και τις εικόνες που κατασκευάζουν οι πιστοί με αγαθή προαίρεση και με σκοπό τη δοξολογία και την ανάμνηση των παθημάτων του Χριστού; Ότι δεν προσκυνώ την ύλη είναι φανερό. Διότι, αν καταστραφεί το σχήμα ενός σταυρού που είναι κατασκευασμένος από ξύλο, το ρίχνω στη φωτιά να καεί. Το ίδιο συμβαίνει και με το ξύλο των εικονισμάτων όταν καταστραφεί».

Ιωάννης Δαμασκηνός, «Περί εικόνων» (παράθεμα του σχολικού βιβλίου, σελ. 34).

11. Αφού μελετήσετε τις πιο πάνω πηγές και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

(α) Να δώσετε τον ορισμό της Εικονομαχίας.

(β) Να αναφέρετε και να εξηγήσετε δύο (2) επιχειρήματα των εικονομάχων.

(γ) Να αναφέρετε και να εξηγήσετε δύο (2) επιχειρήματα των εικονολατρών.

(δ) Να σημειώσετε ποια επιχειρήματα διατυπώνονται από έναν **εικονομάχο** και ποια από έναν **εικονολάτρη**:

Όταν ο Θεός πήρε
σάρκα, Τον είδαμε. Άρα
μπορούμε να Τον
εικονίσουμε.

Δεν βλέπεις πόσες συμφορές
μας βρήκανε; Είναι επειδή
γίναμε ειδωλολάτρες. Μας
τιμωρεί ο Θεός!

Τίποτα και κανένας δεν
μοιάζει με τον Θεό!

Δεν προσκυνώ
το ξύλο, αλλά
την μορφή
που εικονίζεται.

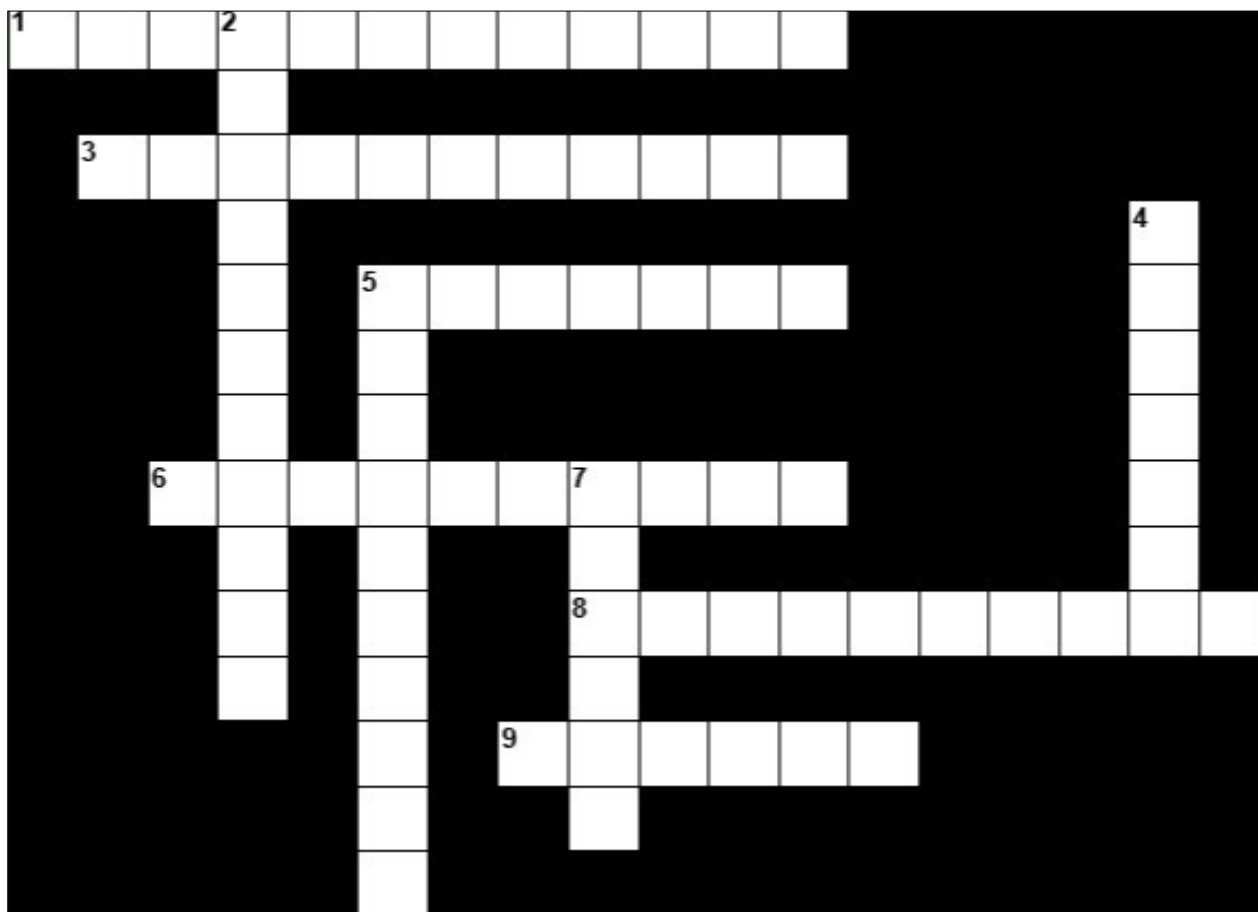
Οι εικόνες είναι
είδωλα!

Μα δεν προσκυνώ το ξύλο,
αλλά αυτό που απεικονίζεται
πάνω του! Αλλιώς είναι ένα
άχρηστο παλιόξυλο.

Ο ίδιος ο Θεός
μάς απαγόρευσε
να φτιάχνουμε είδωλα
στη 2^η από τις 10 εντολές
που μας έδωσε.

Ας τελειώσουμε με ένα σταυρόλεξο!

Οριζόντια

1. Υπερκοσπίζονταν τη λατρεία των εικόνων
3. Ήταν αντίθετοι με τη λατρεία των εικόνων
5. Τελικά έγινε δεκτό ότι η λατρεία των πιστών απευθύνεται στο... που εικονίζεται και όχι στο υλικό
6. Η σύνοδος του 843 προχώρησε στην οριστική και πασηγυρική αποκατάσταση καιτων εικόνων
8. Ονομάζεται η πρώτη Κυριακή των νηστειών του Πάσχα, Κυριακή της...
9. Ο αυτοκράτορας υποχρέωσε τους μοναχούς να πηγαίνουν...

Κάθετα

2. Την εικονομαχία σταμάτησε η Ζ΄ σύνοδος
4. Τη σύνοδο συγκάλεσε η αυτοκράτειρα....
5. Ο αυτοκράτορας απαγόρευσε την ... των εικόνων
7. Η εικονομαχία ξέσπασε λόγω των αποφάσεων του ... Γ΄ και του Κωνσταντίνου Ε΄

Λίγη επανάληψη ακόμη...

Ακολουθώντας τον σύνδεσμο photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1364 μπορείτε να εξετάσετε τις γνώσεις σας για την Εικονομαχία με ένα quiz.